

Petri György

[EDENKOBENI HALLUCINÁCIÓK]

A kérdező: Farkas Péter

A *Holmi* 2004. júliusi számában adtuk közre a HOGY ELÉRJEK A NAPSÜTÖTTE SÁVIG kéziratát. Ennek a bevezető jegyzetében olvasható: „1989 októberében egy többnapos program keretében magyar írók léptek fel a Rajna-vidéki német kisvárosban, Edenkobenben, az ottani Künstlerhaus és a híres rolandsecki műemlék pályaudvart művészeti események céljára hasznosító Rolandseck Bahnhof Stiftung szervezésében. Kétségesnek látszott, hogy Petri részt tud-e venni a felolvasóesten, mert már nagyon rossz állapotban érkezett, amit nyilván súlyosbított a szállodában elfogyasztott nagy mennyiségű vodka is. Kezdődő tüdőgyulladásra gyanakodtak, de hamarosan kiderült, hogy egészen másról van szó. Éjszaka lidérces álmai, hallucinációi voltak. A fellépésre valahogyan összeszedte magát, másnap este azonban újabb hallucinációk gyötörték. Farkas Péter terápiás céllal magnóra mondatta vele rémálmait, de végül is orvost kellett hívni.” Kaptunk egy példányt a magnókazettából, de sokáig nem gondoltunk rá, hogy a szöveget leírjuk és publikáljuk. Most, hogy a tizedik évfordulója érkezett el Petri halálának, talán ennek az ideje is itt van. A felvétel 1989. október 21-én készült, az edenkobeni Künstlerhausban. A szövegből kigyomláztuk az élőbeszéd zavaró esetlegességeit és néhány homályos utalást. A címet és a mottót mi választottuk.

(A szerk.)

„Önök nemdebár képzeletbeli lények?»
– kérdem.

»Ki tudja? Számít ez, öreg?»
És a hátamon jön ki a hatlövet.”

(Petri György: Az ÚT VÉGE)

PGY: Elég furcsa dolog történt velem tegnapelőtt és tegnap. Hozzátennem azt, hogy keveset álmodom, és az álmaim átlagosak, és nem is érdekelnek. Semmi vonzódásom nincs az álomszerű művészethez. Tegnapelőtt, amikor egy elég heveny lázroham tört ki rajtam, ami aztán később tüdőgyulladásnak bizonyult, akkor, a láz periódusában, ezek álmok voltak, mert nem tudtam mozogni, annyira gyenge voltam, tehát nem léphettem akcióba, és végül elfelejtettem ezt az álomszériát, csak arra emlékszem, hogy nagyon idegesített, mert szerettem volna elaludni. Egy ilyen nyomorult testi állapotban jobb nem ébren lenni. És amikor voltam orvosnál, meglepően hamar hatott a lázcsillapító. Akkor hirtelen ébren megjelentek ezek a rémképek, és akkor nekem is az volt az élményem, hogy ezekkel találkoztam az előző napi álmokban. Ez még a hallucináció enyhébb foka volt. Aztán, mikor hazamentem a lakásunkba, Maya nem volt otthon. Az is lehet, hogy nem a mi lakásunkba mentem haza, hanem máshova, például szállodába.

Ugyanis... először az utcán kezdtek követni, és én végig tudatában voltam annak, hogy hallucinálok. Na most ez egy pillanatra se szűnt meg, hanem azon gondolkodtam, hogy mit lehet tenni. Hogy lehet abbahagyni az ember ilyenfajta agyműködését. Mindig megvolt, talán ennek a hallucinációsorozatnak a végétől eltekintve, egy erős distancia, nem fogott el a hisztéria, és bár elég kellemetlen volt, mert átváltozó lények voltak, akik helyébe ott termett a másik, de úgy, hogy egy érzékelhetetlenül rövid pillanat alatt. A szem befogadóképességének van egy olyan határa, hogy egy milliomod másodperc alatt mekkora változást tud észlelni. Na most ezek tényleg egymásba folytak, és akkor arra gondoltam, hogy ez nyilvánvalóan cirkuszi, szóval artisták és bűvészek kriminalizálódott csoportja, mert a megjelenésük kifejezetten visszataszító volt. Hosszú férfi, öregember, méltóságteljes, Lear király-szerű előadásban, hosszú szakállal és őszes, de már erősen ritkuló hajjal, ami lobogott valami szélben. A többiek nem lobogott semmi. Volt még egy hájas és egy zömök... a hájas, az szabályos törpe volt, az volt hármuk közül a másik szélén, és mindig egy hatalmas zsákot cipelt, de valami aránytalanul nagy, valamitől duzzadó zsákot, ami nagyjából akkora volt, mint az emberke. Szóval az nagyon visszataszító volt. És volt egy zömök, kifejezetten bandita. Általában a magas, szakállas öregember volt az irányító, és ő nagyon szép magyarsággal beszélt, nagyon röviden és határozottan. A bandita, az valami cseh akcentusra emlékeztető rossz és durva magyarsággal, és ezenkívül voltak mindenféle öregasszonyok, akik folyton átváltoztak. Bementem a házban belül lévő telefonfülkébe, ahol nincs telefonfülke, a képzelthez hasonló házban sem, és ott sem, ahol valóban lakom, és ráadásul egy ilyen furcsa, kettős telefonfülke volt, ahol nem volt világítás. És akkor az egyik fülkében próbálkoztam telefonálni, nem tudom, kinek, ott nem vették fel, át akartam menni a másikba, amikor megláttam, hogy egy öregasszony gubbaszt, de ilyen aszott anyóka, fekete öltözékben, aki abban a pillanatban levegővé változott, amikor be akartam lépni, vagy meg akartam kérdezni, mit csinál, és abból a fülkéből se sikerült hívnom senkit. Akkor meg a másik fülkében ült egy ilyen hájas, nagyon csúf, csotrogány koldusasszony. Ezek aztán fenntartották ezt a szerepváltásukat.

FP: *Mondtad, hogy bementek a szobába, meg a repülőtéren, hogy pénzt akartak...*

PGY: Nagyon furcsa kikészítési technikával éltek. Egy darabig csak minden cél nélküli fenyegetéseket mondtak, hogy álljon meg, ne menjen tovább, nem fogja megúszni. Na most beértünk a házba... nem tudom, hogy utánuk mentem-e vagy előttük, mert eltűntek megint, de mire felértem, magasra, és lift nélkül kellett természetesen fölmenni, ahogy hozzánk is, közben állandóan lehetett hallani, hogy valami átmegy a falon. Nagyon halk hangok voltak, de egy teljesen csendes házban késő este szokatlan. Szóval valami recscent, hitchcocki effektusok. Amikor felértem, kulcsra volt zárva az ajtó. Nem voltak ott, de a lakás át volt rendezve, a bútorok. Majd egyszer csak megjelentek, és akkor a többiek, azok durván ordítottak, de folyton eltűntek, tökéletes bizonytalanságban voltam, hogy ez most... illetve nem, afelől tökéletes bizonytalanságban [sic!] voltam, hogy ez nem valóság. És akkor elkezdtem... Mert folyton kimentek, és akkor, mit tudom én, visszajött egy fiatal lány és egy magas, csúnya, pattanásos arcú cigány fiú, és bejött egy koldusasszony a lányával. Általában alantasságot és gonoszszágot kifejező lények voltak, de tulajdonképpen nem csináltak semmit. Ez az ősz szakállú öreg, ez elmondta ezt a dumát nekem, és egy nagyon erélyes és kegyetlen politikus nyelvezetével beszélt, ez volt az atmoszférája. És akkor már a többiek nem szólaltak meg, leintette őket. A furcsa az volt, hogy...

FP: *Mit mondott, nem emlékszel?*

PGY: Ja, azt mondta, hogy adjak pénzt, mert a proletariátusnak vissza kell kapnia azt a pénzt, amit a burzsoák elvettek tőle. Akkor nem került még sor válaszbeszédre... részemről nem, mert azt mondták, hogy ők visszajönnek, és ne próbálják elmenni. És még egy kínzó bizonytalanságérzésem volt... Azt mondtam, hogy akkor most legyenek szívesek dematerializálódni. És azt is mondták, amit aznap olvastam vagy egy nappal korábban, valamilyen Klárának A hétköznapiok mágiája című könyvében, ja és közben volt egy olyan kis játék, hogy rájöttem arra, hogy például egy médiumot hipnotizálni csak arra lehet, ami megváltoztatja egy létező tárgyhoz való viszonyát, tehát a hang és a fény távolságon át terjed, akár úgy, hogy a hang forrását vagy a fény forrását nem látod, viszont egyvalamire nem képes, ezért bizonyultak csalásnak az összes materializációs, tehát valami szellemit testivé változtató, fizikai valósággá változtató kísérletek... Egy pasi rájött arra... valami cirkuszos jelenségre, azt mondta, hogy ugye akkor ezt meg is lehet érinteni, mondjuk, ha egy fahasábot odarak elé. A cirkuszos mondta, hogy persze, és tenyérével végigsétált rajta, és közben az elfoszlott. És akkor én is ezt a kísérletet játszottam egy darabig, sorra kettévágtam őket, vagy csak beléjük csíptem, és volt egy olyan szakasza ennek az álomnak, nem tudom, mennyi idő... Az eleje volt nagyon kellemetlen, mert akkor mindig fel akartam kelni, és szétcsapni közöttük. Az első hallucináció ezek közül az igaziak közül az volt, amikor bejött egy nagyon gusztustalan koldusasszony, illetve felébredek, és ott ül a másik ágy szélén. Két ágy volt a lakásban párhuzamosan. De teljes sötétben, és ki volt készítve a másnapi ruhám a saját ágyamra, és azt gondoltam, hogy van egy konspirációs barátom, akivel menni kell valahova, és nem akarja, hogy felgyújtsam a villanyt, és erre én csöndben levetkőztem, és miközben vetkőztem, ez a lény azt mondta, hogy vigyázz, nő vagyok. De nem láttam belőle semmit, abszolút sötét van, ami nem létezik...

FP: *Mondtad, hogy valami... hogy anyád lakásában... meg ami a repülőtéren...*

PGY: A repülőtéren jelentek meg először...

FP: *Mondtad, hogy ott is fenyegettek, hogy szitává lőnek.*

PGY: Igen, de nem jöttek közel, akadálytalanul mentem tovább. Az a furcsa, hogy az egész hallucinációban a legtöbb erőszakot én gyakoroltam, mert ők állandóan fenyegetőztek, ha éppen nem voltak némák, de túrték, hogy kettészelem őket. Akkor megint próbáltam racionálisan gondolkodni, hogy van valami rendkívüli képességük, az eltűnés és egymással alakulás, és agresszívek, de...

FP: *Személyi követők?*

PGY: Nem, a személyi követőkben benne van egy konkrét fenyegetés.

FP: *De hát mondd, hogy állandóan fenyegettek, és mondták angolul, hogy...*

PGY: Az a vége az álomnak.

FP: *Tehát állandóan egyértelmű volt az, hogy te innét el nem menekülsz, akárhova mész.*

PGY: Igen. De gyakorlatilag soha nem tettem mást, nem értek hozzá. Nem fejeztem be az első epizódot: hogy azt mondtam neki, hogy most kirúgom magát, és odamentem a villanykapcsolóhoz. Illetve előtte még az volt, hogy magától elkezdett derengeni a fény, és egy olyan visszataszító lényt láttam, mint a túljátszott koldus. Nem alkalmas a szájalomra, csak undort képes gerjeszteni. És ahogy visszafordultam, felgyújtottam a villanyt, ami nagyon közel volt az ágyhoz, azt látom, hogy az öregasszony lecsúszik az ágyról, és seggre ül a két ágy között. És odamentem, és akkor láttam, hogy teljesen véresre szét van verve az arca. És hozzá akartam érni, és megszűnt. Egy darabig eltartott, hogy bejöttek, utána ellenőriztem a zárat, és egyszer megkérdeztem a társaságot, hogy hogy tudtak bejönni. Szándékaik nyilvánvalók, legalább ezt mondják meg, nekem

már úgyis mindegy. És akkor ez azt mondta teljesen értelmetlenül, hogy a rádió alatt. Mert a rádió, az valóban egy kis asztalkán áll. Minden ilyen álomepizódban cselekedni akartam. Ez valamikor már hajnal felé lehetett. Akkor közöltem velük, hogy na mindegy, én akkor most nem oltom el a villanyt, csak ha indokoltnak látom, és akkor jöttek mindenféle olyan típusú hallucinációk, mint az euforikus hallucinációi... jaj, hogy hívják... a hasisnak... Thomas de Quincey meg Baudelaire is írt ilyen feljegyzéseket... Mindig az volt, hogy a műsor kifejezetten szórakoztatott, mintha egy színházban ülnek, feküdtem az ágyban, és azt mondtam, fiúkák, na kopás, már unlak titeket, és felkattintottam a villanyt, erre rögtön eltűntek, sőt aztán még az is kiderült, hogy ha az ember közelről rájuk tud nézni, hogyha ők túlméneket valamilyen határon, akkor megsemmisülnek. De aztán folyton ezek a figurák jöttek vissza. Szükségképpen egy ilyen élménynek minden részét nem tudja az ember pontosan felidézni. Azt mondtam, hogy most már abszolút unlak benneteket, kimerítettétek az összes műfogást, én most akkor veszem a kalapom, és távozom, és mondtam, hogy menjetek előre, de teljesen mindegy, mehetek én is előre, láthatólag azt csináltok, amit akartok, és akkor kerestem egy ajtó helyét, és nem volt ajtó, hanem helyette egy mozdíthatatlan... ilyen furcsa, mintha apró majolikatégglákból állt volna, és nem tudtam, hogy mi ez, mert ilyen soha nem volt sehohol, ahol laktam. És valamilyen népmesei dolgok is voltak, hogy azt mondták, hogy ha kitalálok egy bizonyos ponthoz – azt nem mondják meg, mi az a bizonyos pont –, de ha ahhoz képest körülbelül harminc centi magasságban végighúzom az ujjamat, akkor ki fog nyílni egy ajtó. Szorgalmasan kísérleteztem, mert elmenni nem lehetett, és elég klausztrófóbiás vagyok, sőt nem eléggé, hanem a kellenél jobban, sőt nagyon. Végül sikerült a kísérletet elvégezni, valóban kinyílt egy faajtó, olyan ajtó, amilyen mögött sohasem laktam. És gondoltam, hogy akkor elmegyek innen. Nem tudom, hogy végződik ez az egész hülyeség, de hogy akkor még egyszer körülnézek a lakásban. És kiderült, hogy egyszerűen úgy átrendezték a teret, hogy megmaradt az a fürdőszoba, amiről nem vettem észre az egyéb izgalmak miatt, holott többször igénybe vettem, hogy de hiszen ez a Gramercy Park Hotel fürdőszobája, ahol Amerikában laktam '83-ban egy hónapig. A szoba viszont a vincellérudvarnak az a szobája, amiben laktam... teljesen egyértelműen felidéződött, továbbá, hogy az egyetlen [?] szoba, az viszont egy régebbi barátnőm hálószobája volt, aminek az ablaka azonban utcára nyílt, ennek meg udvarra. Szóval semmi semmihez nem passzolt. Végül úgy döntöttem, hogy nem fogok tovább elmélkedni, hátha ez tényleg egy sansz, és egy rossz tréfa, és mentem tovább abban a hitben, hogy a jelenlegi lakásunk felé megyek. És a furcsa az volt, hogy pici idegenségérzés volt bennem, hogy ez se nem a mi jelenlegi, se nem az anyám lakása, de még azt se tudtam volna állítani, hogy a kettőnek a kombinációja, mégis elfogadtam reális lehetőségnek.

Na most akkor jöttek, amíg vonultam fel öt emeletet, tényleg, mint egy morbid cirkusz, olyan volt, hogy mindenféle trükköket csináltak, hogy egész magasra felugrottak a levegőbe, még a harmadik emeletig is, és ott szétfeszültek. De soha nem lehetett... azt nem mutatták meg látványosan, hogy mi a tudásuknak a titka.

FP: *Az ajtón, amit találtál, kimentél valahová? Azon a faajtón?*

PGY: Azon a faajtón végigjöttem, körülbelül ide a Hattyúhoz, körülbelül a Kapás utca sarkáig, és ott volt a ház, ami valóban az a ház, ahol lakunk. És miközben mentek a különböző mutatóványok, és megismétlődtek a majdnem mókás, majdnem szép jelenetek, ezeknek az euforikus szereplői mindig végérvényesen eltűntek, kivéve a fiatal, hosszú lábú lányt a géppisztolyával, aki tényleg egy abszolút mesészerű szépség volt.

FP: *És annak mi volt a szerepe? Semmi? Csak mindig ott volt?*

PGY: Nem volt mindig ott. Illetve gyakran ott volt, de nem volt géppisztolya. Dramaturgiai funkciója volt, mert itt is egy darabig töketlenkedtem, hogy lehetne ezeket leszerelni. Rám telefonált a barátnóm, és én azt kérdeztem tőle, hogy honnan tudhatod, hogy itt vagyok, mikor azt mondtam, hogy kedden jövök? Erre, mint egy politkrimiben, hirtelen megszűnt a hang, és elhallgatott a telefon.

FP: *Mármint lekapcsolták?*

PGY: Lekapcsolták a vonalat. Ilyenkor az ember próbál Magyarországon... szóval el-telt egy kis hallucinációbeli idő, amíg beláttam, hogy reménytelen. Akkor ez a lakás megint visszaváltozott azzá, ami az előző helyszín, a Gramercy Hotel és a Sankt Martin-i szoba kombinációjává, és akkor rám szóltak... a kis középső, akkor már igen durván, hogy ez az utolsó előtti figyelmeztetés. Gyere ki az utcára, és aztán majd megmondjuk, hogy mi a teendő. És csak menjek tovább szép egyenesen. Ugyanakkor nem avatkoztak be abba, hogy bemenjek egy házba, ami emlékeztetett egy gyerekkori házra. Semmi tervem nem volt, felmentem ott is a sokadik emeletre, és vártam. És akkor megint megszólalt ez a fenyegető vénember, hogy jöjjön le, és megint elmondta ezt a...

FP: *Mire vártál? Valami konkrét dologra, vagy csak...*

PGY: Arra gondoltam, hogy valami eszembe jusson.

FP: *Tehát hogy hogyan tudsz meglélni?*

PGY: Még passzív állapotban voltam. Eddig inkább kellemetlen, gusztustalan és a dolog természetfölötti jellegében nyomasztó volt, de már az utcán akkor elkezdtem igazi szorongást érezni, hátha valóban végre akarnak hajtani valamit. Nem állt rendelkezésemre az a kísérlet, hogy hozzájuk érjek, vagy közelről megnézzem őket. Még az utcán kiderült, hogy van a zsebemben egy zseblámpa, de az történetesen nem világított. Egyszerűen kiégett a körtéje.

FP: *Sötét volt?*

PGY: Állati sötét volt. Abszolút természetellenes sötétség. Ilyen antracit széntábla... Végül úgy döntöttem, hogy lemegyek megint. Elmondta ezt a terroristalogikájú beszédet, és erre én azt válaszoltam, hogy egyrészt becstelének, másrészt hülyék. Becstelének azért, mert ez egy olyan fürdőhely, ahova szegény és lestrapált értelmiségiek meg öregek járnak, akik meg tudnak spórolni egy ilyen igénytelen nyaralásra való pénzt. És azért hülyék, mert ha igazán sok pénzt akarnak, akár a saját céljaikra, akár valamilyen politikai rögeszmében szenvednek, akkor meg nyilvánvalóan nem ilyen helyeken kell kockáztatni a szabadságukat, mert a bűnözők azért előbb-utóbb lebuknak, hanem akkor foglalkozzanak inkább a bankrablásnak, a kasszafúrásnak, az ékszerboltok kirablásának az üzésével, noha nekem ez se rokonzenes természetesen. Azt mondtam neki... Megtörtént velem az a tévesztés, ami kétszer megtörtént, hogy összekevertem a százmárkást a húsz... az ezermárkással... ravaszul, bár tudom, hogy ez értelmetlen, hogy ebből az ötezer márkából négyezret hajlandó vagyok nekik adni, ezret viszont meg kell hogy tartsak magamnak, mert tele vagyok adósságokkal. És hogy ne ábrándozzanak arról, hogy... Ja, és az volt a követelésem, hogy szüntessék meg annak a lakásnak az átrendezését. Ettől lett szörnyű, hogy egyszerre kiderült, hogy a szálloda étteremajtaja, egyáltalán minden folyosó, átkelő el volt zárva. Egyszerűen nem lehetett kinyitni. Sőt még mielőtt erre a beszélgetésre sor került volna, lementem... akkor volt az, hogy próbáltam telefonálni, meg az, hogy két öregasszony kávé ivott a sötét hallban, de mindenképp éjszaka volt, ezt tudtam, és mindenkire oda akartam menni, mert folyton feltűntek, de normális lények, és ahogy közeledtem, eltűntek. Ilyen banális dolgokat akartam

megkérdezni, hogy mióta nem működik a telefon. Meg akkor láttam ezt a gyönyörű csajt először, aki akkor nem viselt ilyen... fekete lány volt.

FP: *Fekete bőrű?*

PGY: Igen. Szóval néger. Akkor arra gondoltam, hogy mielőtt... ez reggel hét előtt volt... mielőtt kinyitna az étterem (úgy emlékeztem, hogy ez reggel hétkor van), azt is tudtam, hogy van egy éjszakai állandó... nem bisztró, hanem ilyen kis bolt, ahol lehetett kapni... ilyen amerikai... olcsó dobozos sört, Coca-Colát meg ilyen gumyszerű szendvicseket. És láttam is, hogy nyitva van, félig volt lezárva, és akkor ezt a lányt akartam megkérdezni, hogy nem volt-e ott, és tudja-e, hogy... mert valamiért, nem tudom... mert egész közel volt... Akkor ez is eltűnt. Erre viszont be akartam menni az étterembe, ez viszont megint a Sankt Martin-i szálloda, ott pontosan tudtam, hogy hol kell bemenni, és arra gondoltam, hogy valami életnek kellene lenni, mert ha hétkor van a reggeli, akkor hatkor már életnek kellene ott lennie. Az ajtót nem lehetett kinyitni. Akkor közölték velem, hogy ezt az ajtót nem is nyitják ki, amíg nem teljesítem a feltételeiket.

FP: *Milyen feltételeiket?*

PGY: Hát ezt, a pénzt. Végig ez volt az egyetlen verbális motívum.

FP: *De hát amikor azt mondtad, hogy odaadsz nekik négyezer márkát, és ezret megtartasz, azt nem fogadták el?*

PGY: Nem fogadták el. Na most valahol van egy dramaturgiai zavarosság, mert amikor ezek után még mindig visszamentem a lakásba, és ott szöszmötöltem, nem vittek el semmit. Meguntam a várakozást, és hétkor megint lementem, hogy most már... Ja nem, előtte még az volt, hogy döngettem azt a vastag üvegablakot, és kijött az ismerős recepciós hölgy, és mondtam neki, hogy szeretném valamire megkérni, és azt mondta, hogy hátramegy, és rögtön jön. És akkor valahogy hirtelen valami ilyen bordó-vörös függöny zuhant le a magasból, a csekélyke belátást is elzárta. Na mindegy, ezek után volt az, hogy úgy döntöttem, hogy én nem trükközök tovább, hanem elindulok abba a lakásba... nem volt közelebről meghatározva, hogy ez kinek a lakása, és milyen alapon megyek én oda, de jobb, ha ketten vagyunk. És akkor nagyjából megismétlődött ugyanez a beszélgetés, és akkor támadt egy zseniális ötletem, és azt mondtam, hogy teljesíteniük kell azt a feltételemet is, hogy ha ilyen ügyesek, akkor először is kinyitják az összes ajtót. A bejárat, az végig nyitva volt. Továbbá behangosítják az épületet, és mint egy színházban, elmondjuk a jelenetet, merthogy ezzel bizonyíthatom, hogy nem károsítottam meg... szóval hogy nem raboltam ki a Nemzeti Bankot. Az furcsa, hogy közben folyton ilyen racionális küzdelem volt a rémek ellen. Ez a hallucináció logikátlansága, hogy nem jutott eszembe, hogy nekem egyáltalán senki előtt semmit nem kell bizonyítani... Hanem azt éreztem, hogy a történetem igazából hatástalan a saját erkölcsöm megmentése érdekében, mert bőven gondolhatják azt, hogy én vagyok a főrabló, és eljátszottam ezt a színházat a gengsztereimmel.

FP: *És hogy kerültél a repülőtérre?*

PGY: Frankfurtból... Bonnból jöttem haza.

FP: *Azt mondtad, hogy az álom végén voltál a repülőtéren.*

PGY: Nem. Az álom elején.

FP: *Akkor azt kihagytd. Azt nem mondtad még. Nem azzal kezdted.*

PGY: De azzal kezdtem. És azt mondtam, hogy ott kezdett ilyen unheimliché válni...

FP: *De aztán mondtad, hogy kizavartak a repülőtér közepére, és akkor te gondoltad, hogy szitává lőnek, és hogy le van szarva, de aztán mégis hagytak.*

PGY: De a vége nem volt repülőtéren, legalábbis nem emlékszem.

FP: *És örök visszatérő témád, a különböző halott feleségek meg élettársak... nem jöttek elő?*

PGY: Nem. Még azzal a fenyegetéssel taldottam meg, hogy ha nem teljesítik a feltevéleimet, és nem mennek el kellő távolságra, akkor szép lassan elkezdem széttepetetni a márkákat, mind az ötezet. Végzésükéből, hogyha belém lőnek, akkor gyorsítok. És erre megint az történik, hogy hagyjak szabadon kimenni, és valamiért arra gondoltam, hogy leghelyesebb lesz, ha Szentendrére megyek.

FP: *Hova?*

PGY: Szentendrére. Amihez nem sok vonatkozás fűz. És mindenféle kacskaringóztam, de valahogy eljutottam a HÉV-hez, és akkor megint kivettem egy szobát ugyanebben a szállóban – akkor már maradt ez a helyszín – mert szerepel még egy szálloda a dologban. Gondoltam, hogy ezek honnan ismernék Szentendrét. Inkább külföldi benyomást tettek, még az is, aki intellektuálisan fejezte ki magát. Tehát rendesen kibéreltem egy szobát. Ott mondták azt, hogy ez az első figyelmeztetés.

FP: *És mért mondtad az első alkalommal, hogy ez '81-ben volt?*

PGY: Nem, a történet idejére nem emlékszem.

FP: *Ja igen, akkor lehet, hogy '81-ben volt?*

PGY: Nem, ezt az elmúlt két napban álmodtam, az egészen biztos.

FP: *Én sem emlékszem egészen pontosan, hogy hogy jött elő 1981, milyen szövegösszefüggésben.*

PGY: Te, én sem tudom.

FP: *Lehet, hogy a hallucináció ideje volt '81, végül is előfordulhat. És mivel fejeződött be a hallucináció?*

PGY: Megérkeztem Szentendrére, megszálltam ebben a kellemes hotelben, és kiderült, hogy ott vannak, de senki nem veszi észre őket. Úgy gondoltam, hogy eljött az idő, hogy valamit cselekedjek, és elindultam kifelé, de akkor viszont a helyszín valóban Sankt Martin falu volt, ahol elindultam az út hosszabbik részén, tehát fölfelé, azon a viszonylag városias utcán, ami kivezet a szőlődombon át, és hátranéztem időnként. Ott voltak, de nagyon nagy távolságra, de mindig látótávolságon belül maradtunk. És észrevettem, hogy van egy taxi a hátam mögött. Ahogy hátrafordultam, abban a pillanatban kioltotta a lámpáját.

FP: *Állandó személyi követés. Ugyanazok a jelzések.*

PGY: Bűnözői élmény ez. Szóval nyilvánvaló volt, hogy nincs közelebb más utas, és én nem is intettem, csak elhaladtam mellette, és kioltja a lámpáját, és gyanús helyen áll, ahol egy útelzárás van, tehát hogy azt a látszatot keltse, hogy azért áll ott, mert nem tud továbbmenni, és gondolkodik, hogy hogyan és merre. Rémes volt, hogy akkor szóltam egy embernek, hogy álljon meg egy pillanatra, és elmondtam a rémtörténetet, hogy arra az esetre, hogyha... Kérdezte, mért szalad, rosszul van? Én mondtam, hogy nem, hanem arról van szó, hogy valószínűleg nem élem túl a mai napot, és tartozom a helyi hoteltulajdonosnak az italszámlával, és az ezer márká, és legyen szíves, ezt adja át. Mért adná át, nem rokona ez az ember. És mondtam, hogy de hát értse meg, hogy én viszont erkölcsi kötelességemnek érzem. Belekeveredtem valamibe, nem tudom, hogy igazából miért üldöznek, de tény, hogy a fenyegetés életveszélyes, és valószínűleg beváltják. Mire azt mondta, jó, lehet, hogy önnek igaza van, de ez nem az én ügyem. Akkor elgyalogoltam az utcácska végéig, és megint ott állt a taxi, de ezek nem voltak sehol. És gondoltam, azon nem veszíthetek, hogyha visszamegyek a szállóba, és megnézem, hogy történt-e valami. Gondoltam, hogy mivel amikor először bementem, akkor teljes nyugalom volt, hogy letettek a tervükről. És akkor egyszerre csak ott voltak. Ez valóban Sankt Martin környéke volt, és álmomban még a különböző fajtájú szőlőtáblákat is meg

tudtam különböztetni – itt most egéruat nyerhetek, mert én itt minden zezzugát ismerem a környéknek, és futok, ahogy bírok. És egy ideig valaki futott utánam a stábból, de úgy látszik, a többiek valami mással foglalatoskodtak. És akkor, amikor látótávolságon kívül került, akkor elhatároztam, hogy az egyetlen lehetőségem, hogy útirányt változtatok, és elmegyek a legközelebbi községebe, ahol megint utánanézek, és aztán valahogy futok tovább, vagy valamit csinállok, de senki sem követett. És akkor egy furcsa, autóparkoló melletti kocsmába értem. De maga az épület egy tökéletesen steril, modern épület, homokkő borítással és ezekkel a fehér műanyag székekkel-asztalokkal. És belépek, és rendkívül lelkesen üdvözlök egy egykor Kreutzbergernek ismert kocsmáros. Mi van, uram, mért ilyen zaklatott? És én mondom neki, hogy mindjárt elmesélem, de előbb adjon egy deci vodkát. És cigarettát, mert az is erősen fogyóban van. Mire mondta, hogy nagyon sajnálja, mert látja, hogy rossz színben vagyok, de neki sajnos nincs italmérési engedélye, cigarettát meg azért nem tart, mert ez tulajdonképpen ifjúsági sporthivatali szálloda. Ide ifjú csapatok mennek, tehát nem is lehetne neki engedélye. Mondtam, hogy akkor adjon nagyon sok narancslét, mert kiszáradt már a szám. És akkor elmondtam neki röviden a történetet, és mondtam, hogy akkor ezt az ezer dollárt adja át. Ő meg nem vonta direkt módon kétségbe, hogy igaz a történet, de azt a furcsa dolgot válaszolta, hogy ugyan, ilyen apró kellemetlenségek mindig megesnek az életben, aztán valahogy mindig kimászunk belőle. És akkor én üldögéltem, és csak azt éreztem, hogy valamilyen kis mozgó fénypont, homályos, elmosódó felületű, mint egy gumilabda, de nincs tömege, hogy az úgy néhányszor körülvesz, és...

FP: *A fejedet?*

PGY: Hol alacsonyabban, hol magasabban. És arra gondoltam, hogy van még egy előnyöm, hogy ha követtek, mivel én vagyok az első, a követők előtt, ezek az emberek nagy távolságban láthattak egy jellegtelen polgári ruhás, zakós embert, a hangomat sem ismerhetik föl. Nem értem máig se, hogy mért véltem így. Mert beszélni viszont beszéltem. És akkor azt gondoltam magamban, hogy teljesen nyugalmas az egész, és szépen felültem valamilyen járműre, minden gond nélkül hazajutottam, bementem a Hattyúba, megittam a hiányzó első vodkát, hazamentem, és amikor az eggyel alattunk lévő emeletre érek, akkor meghallok egy ilyen sziszegő, halk angol beszédet, hogy, nem tudom, it would be successful, vagy it's really succeeded [?] – és ott egy lépcsőház-melegítő radiátor volt, és abból jött a hang. Akkor bementem egy barátomhoz, akinek nem mondtam el a történetet, mert már úgy éreztem, hogy ez annyira abszurd, hogy jogosan nem hiszik el a népek. Kellemesen telt az idő, már amennyiben ettünk, ittunk, dumáltunk, de közben azért állatira féltem akkor már, hogy mi lesz. És fölmegegyek, sehöl semmi. Egyszer csak meglátom, hogy egy fénysáv nyúlik ki az ablak alatt, ami arra utalt, hogy a lakást kinyitották. Akkor visszamentem a lépcsőházba, és akkortól kezdve többet nem láttam őket, csak ez az angol mondat hangzott el újra és újra. És akkor egy idő után azt éreztem: most mindegy, ne húzzuk az időt, ennek be kell következnie, a kurva anyjukat, hát most majd lelőnek. És valahogy még az is benne volt, hogy én tulajdonképpen letagadtam kétezer-ötszáz márkát, és azt a pénztárcámban hagytam, a zakósebemben, és elindultam a lakás felé. Vártam néhány percig. Nem történt semmi. Hát jó, mondtam, akkor vége, és bementem. A lakás tökéletesen üres volt, megint semmi nem hiányzott. És akkor tulajdonképpen megnyugodtam. Valamiért biztos voltam benne, hogy elmúlt a veszély. Egy kicsit megzavart, hogy még mindig szólt, mint egy automatából, ez a fenyegetés. De akkor teljesen biztos voltam, hogy ez hallucináció volt. Közben is mindenféle parapszichológia-ellenes érveket...

FP: *Ezzel vége volt a...?*

PGY: Tulajdonképpen ilyen derűsen befejeződött, csak nagyon fáradtnak éreztem magam. És még arra emlékszem, hogy az álom végén azon gondolkoztam, hogy mindekképp ki kell dolgoznom technikákat a hallucináció lehetőségének a kizárására.

FP: *Es erre sor került, vagy elaludtál?*

PGY: Nem, az a furcsa, hogy... Nehéz megmondani, hogy végig ébren voltam-e. Nagyon sokszor felébredtem. Persze, az ember álmodhatja is ezt, és nekem egy alapvető álomtípusom, hogy a megszokott helyszínemen vagyok, és akár éjjel, akár nappal, egyszer csak elszabadul a pokol, és minden átváltozik. És az utolsó ilyen sziszegő fenyegetések idején biztos, hogy ébren voltam, mert valóban az utcán találtam magam, és elindultam sétálni, mert azt tudtam, hogy úgyse tudnék elaludni. Hát ennyi.

[LEVÉL A KIADÓNAK]*

Tisztelt Z.

Letelt az általam kért gondolkodási idő. Úgy döntöttem, hogy a Kiadó által kiharélt kötet közreadásához nem járulok hozzá. Könyvem átalatok megférfiatlanított változata nem az én könyvem többé.

Döntésem indítéka nem merőben morális, hanem kifejezetten praktikus. Ezzel nem zárom ki, hogy hasonló esetekben tökéletesen elégséges motívum a diktátumokkal szembeni morális viszolygás. A Kiadó ugyanis nem kompromisszumot ajánlott fel, amire hajlok, és amit minden kultúrpolitikai vita természetes feloldásának tekintek, hanem minden érdemi magyarázat nélkül közölte kihagyandó verseim listáját s egyúttal azt is, hogy ez a szelekció nem képezheti vita tárgyát. Ez a körülmény egyedül is elegendő volna tehát ahhoz, hogy – ne berekesszem a tárgyalást, hanem tudomásul vegyem a tárgyalási hajlandóság hiányát a Kiadó részéről.

Van azonban ennek az esetnek egy véleményem szerint fontosabb vonatkozása. Az író munkaeszköze nem az írógépe, hanem a személyisége. Mivel írói mivoltomat nem a hivatalos kiadói politika toleráns T-jéből, hanem kizárólag tényleges írói tevékenységből eredeztetem, fontosabb számomra személyiségem (= munkaképességem) védelme, mint egy olyanfajta „jelenlét” a kulturális arénában, amelyről nem tudom teljes bizonyossággal megmondani, hogy tulajdonképpen ki is van „jelen”.

Álláspontom teljességgel személyes, nem tekintem senki számára paradigmának vagy erkölcsi mércének. Nem vagyok sértődött, és nem érzem magam „megbántva” a Kiadó részéről. Egyszerűen tudomásul veszem, hogy a Kiadó nem tudja elfogadni könyvemet úgy, ahogyan én azt megírtam, és arra kérem a Kiadót: vegye tudomásul, hogy én viszont azt nem tudom elfogadni, hogy a Kiadó az én nevem alatt jelentesse meg *saját* kötetét.

* Petri első két kötete a Szépirodalmi Könyvkiadónál jelent meg, és szerződése volt a harmadikra is, ez azonban végül, *ÖRÖKHÉTFŐ* címmel, szamizdatként jelent meg az AB Független Kiadónál 1981-ben. Ennek előzményeihez kapcsolódik ez a gépelt levélfogalmazvány. (*A szerk.*)